

Dávid Lajos:

A KÉT SÁNDOR SZIESZTÁJA

Köztudott, hogy Petőfi az 1800-as évek negyvenes éveiben többször is megfordult Nagybánya környékén, ahogyan az is, hogy ilyenkor Teleki Sándor vendégeként múlatta az időt. „Engem szerettek, Petőfit bámulták – írta Teleki. Felkeresték a kereszthegyi bányát, a fernezelyi kohókat, sőt Berkeszig, Somkútig elkalandoztak, a környék szívesen látott vendégei voltak. Vezéry Ödön alábbi írásának köszönhetően a két Sándor nagybányai hétköznapijaiba pillanthatunk bele, méghozzá egy gyermek szemszögéből.

A történet főszereplői:

1. Petőfi (borzas fejjel és vonalzóval a kezében)
2. a délutáni álmából felvert „vad gróf”
3. meg egy öreg grófné (talán a mi Sándorunk édesanyja), aki nagymamaként kel a szerző, és a harcias kis gróf, Teleky Edus védelmére.

Helyszín: a család főtéri emeletes háza. Mert akkor a fasori kúria még nem létezett. No lám.

Mielőtt a történetet elolvasnánk, lássuk csak kicsoda is volt Vezéry Ödön? Érdekes tudnunk róla – merthogy Nagybányán született. Még gyermekkorából személyesen ismerte Petőfi Sándort és Bem Józsefet is. Volt jogász, színész, hivatalnok és hősszerelmes, aztán egy kicsit főispán Szolnokon.

Leitner Ödön néven született 1841. május 3-án, éppen 180 évvel ezelőtt, Leitner Ignác és Stand Ilona fiaként. Jogi tanulmányainak befejezése után 1861-ben Szatmár vármegye aljegyzője lett, de egy év után már a fővárosban találjuk, ahol a rövid ideig tartó hivatalnokoskodást a színészi élettel cserélte fel. Shakespeare születésének 300. évfordulóján lépett először színpadra Óbudán, ahová 1863. április 23-án szerződött segédszerelmi szerepkörre :) Különböző szintársulatok tagjaként megfordult Kiskőrösön, Baján, Győrött, majd Debrecenben. 1866-ban a debreceni színháznál pályatársa volt Petőfi Zoltán, akit az ő pártfogásával szerződtettek a társulathoz. 1876-ban Sopronban lett színigazgató. Húsznál több színdarabot fordította magyar nyelvre.

1881-ben elhagyta a színészi pályát, ezután aljegyző lett Szolnokon, majd 1881-től főispán. 1889-ben megalapította a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Lapokat, amelynek 1890 és 1913 között szerkesztője volt. 1937-ben hunyt el.

Az alábbiakban egy, az Irodalmi Kurírban közölt emlékezését olvashatjátok.

TALÁLKOZÁSOM PETŐFIVEL

„Rég ideje annak, több mint 80 esztendeje, amikor Petőfi Sándor a nagy költő Endrődre, Szendrei Júliához járogatott, a főhadiszállást azonban Koltón, druszájánál, őszinte, talán egyetlen önzetlen igaz barátjánál, Gróf Teleky Sándornál tartotta. A két Sándor az alig egy órai távolságra levő Koltóról csaknem naponta bejárogatott Nagybányára. Ott Sándor anyjánál, az öreg Teleky grófnőnél egy vendégszoba volt fenntartva, hol a két Sándor Mária ligetben, vagy a külső vendégfogadóban olykor-olykor lezajlott mulatságok után kipihenték az éjszaka fáradalmaikat.

Akkor sokszor találkoztam Petőfivel, ki többször szólított meg bennünket: – No, kis honvédek, hogy vagytok? – mert Gróf Teleky Edussal honvéd uniformisban voltunk öltözve. Apró nebulók voltunk, normalisták a második klasszisban, mint elkényeztetett úrficskák frekventáltuk az iskolát úgy ahogy jól esett. Rösler Antal professzorunk felügyelete alatt, kihez naponta Gróf Teleky Edussal privátára is járogattunk, hogy otthon ne alkalmatlankodjunk, hanem gondos felügyelet alatt töltsük a napközi szüneteket.

Rösler Antal, a mi kedves professzorunk, pocakos pápaszemes kedélyes bohém bácsi volt, mint zenész, művész egyszersmind a műkedvelő társulat direktora, annak az akkor híres nagybányai műkedvelő társulatnak mellyel Megyeri Károly is eljátszotta a Peleskei nótáriust azon alkalommal – amidőn bátyjának, – drága jó nagyapámnak, – megyeri Stand Pál, Nagybánya szabadkirályi bányaváros fő-fő bírójának látogatására érkezett Nagybányára, és a Felsőbánya utcai kúrián szállt meg.

A nagybányai műkedvelő társulatnak tehát birtokában volt a „Peleskei nótárius” még ma is nagyon élvezhető eredeti magyar bohózatnak minden rekvisituma, nevezetesen: a sasiros frakkok és papirosból cachirozott chasseur sisakok.

A privátok felügyelet nélküli délutánjain, amikor kissé több szabadságot élvezhettünk, betekintheztünk a műkedvelő társulat garderobjába, mely a Teleky-háznak egy kis földszinti helyisége volt, – ott összekutattunk mindent, a sok lim-lom között leginkább a sasirosok felszerelése iránt érdeklődtünk.

– Jerünk játszunk sasirost, – indítványoztam én.
– Jó, én leszek a káplár, – jelentette ki Edus.

Hozzáálltunk az öltözködéshez. Egy-egy vörös hajtókás kék frakkot, melynek bármilyen rövid volt is a fityegője, a földet érte. Hozzá a sisak végül a kard, melyet magunk után vonszoltunk.

No, most fel az emeletre. A vasrácsokra elhelyezett 200-300 öl hosszú emeleti folyosó deszkapadlózatán toporzékoló léptekkel, lovassági rövid galoppban végigdübörögve, olyan zajt csaptunk, hogy az egész épület csak úgy rengett belé.

Sándor bácsiék a folyosóra nyíló szobában délutáni sziesztán szenderegtek, a zajra megrémülve ugrottak fel jóízű álmukból, s az ajtót feltárva meglepetéssel bámulták a sasiros invasiót. – Ördögadta teremtette gyerekek, ne csináljatok itt olyan nagy zene-bonát, – az ember nem is alhatik miattatok.

– Egy, kettő lefelé az udvarra, ha nem lesz csend, én intézek attakot a sasirosok ellen! – E szavakkal a szobából egy hosszú lineát kihozva, borzas fejjel egy ingujban, fenyegető állásban állta utunkat Petőfi Sándor.

Mi ekkor jóízűn nevetve a folyosó végére visszavonultunk, ők pedig az ajtót magukra zárták. Ismét nyugodni tértek.

– Gyerünk Ödi! csináljunk még egy attakot. Aludjanak éjjel – bátorított Edus.
– De hátha kikapunk!?
– Oda se neki! Hajrá! tradra, tradra – rajta.

Megindultunk még nagyobb dübörgéssel. Alig haladtunk az ajtóig, – amidőn az megnyílt – Petőfi jött ki a lineával és nekem – ki az arrier gárdát képeztem, egy párszor jól a frakkomra vágott.

- No sasirosak! ugy-e megretiráltak?!
- Jaj ajjaj, – kezdtem ordítani.
- Menjünk, mondjuk meg a nagymamának! Nekünk ilyen vendég nem kell. Menjenek Koltóra, ott verekedjenek – sírt velem együtt a kis gróf.

Az öreg grófné, a nagy zajra és ordításra ijedten a folyosón termett.

- Na, Kinder ... mi baj?
- Sándor bácsi – a vendég megverte Ödit.
- Ejnye, ejnye! Lássátok, – miért is csináltok oly nagy zajt?

Így történt ez örökké emlékezetes és utolsó találkozásom Petőfivel.”

Kis ráadás, a szerzőről: <https://youtu.be/03qgm6uI4nY>

És hogy ki volt Gabányi Árpád(né), akinek adományából a mellékelt, és jelenleg a Ház gyűjteményében látható fotók származnak? Innen azt is megtudhatjátok: ;) <https://www.facebook.com/teleki.magyar.haz/posts/10220767820960414>

#telekikétszáz